

بوكا طرزه سيمخانه

Iles des Princes-Prinkipo. L'orphélinat.

1885

Galatâ Rum Okulu
Σχολή Γαλατά

Sergi/// Galata Rum Okulu

Hafıza Okulu

Prinkipo Palace'tan... Büyükkada Rum Yetimhanesine

Küratör : Fulya Erdemci

“Hafıza Okulu” projesi, 2018 yılının Kültürel Miras Yılı ilan edilmesi ile aynı zamanda Europa-Nostra tarafından "En  ok Tehlike Altındaki 7 Kültürel Mirası" listesine giren Büyükada Rum Yetimhanesini konu alan bir sergi projesidir. Dünyanın ikinci büyük ahşap binası olan ve ünlü mimar A. Vallaury tarafından inşa edilen bu yapı, mimari kusursuzluğu ve biricikliğinin ötesinde birçok dönemin izlerini ve bir toplumun belleksele k llyatını derinliklerinde saklayan bir hafıza mekanıdır. Sadece bir topluluğun değil, yaşadığımız kentin ve bu coğrafyanın hikayesini taşıyan bir hafıza aynasıdır aynı zamanda. Geçmişten bugüne birçok zaman dilimine tanıklık etmiş ve bunları bünyesinde taşıyan mekanların kimileri yok olmanın e iğine gelmekte, kimileri fiziksel olarak varlıklarını s rd remeyip, sadece zihinlerde var olabilmekteler. Oysa ki zamanı biriktiren bu mekanlar sadece geçmişe değil, şimdiye ve geleceğe de rehberlik etmektedirler.

Tıpkı Büyükada Rum Yetimhanesi gibi bir zamanlar yok olmanın eşiğine gelmiş ancak sonradan hayata bağlanmış olan Galata Rum Okulu'nda gerçekleşecek sergi, Prinkipo Palace'tan, İstanbul Rum cemaatinin yetim çocuklarına kollarını açan bir yuva ve eğitim merkezine ve sonrasında azınlık toplumuna yönelik gerçekleşen toplumsal olayların sonucunda bir hayalet yapıya dönüşme hikayesine ışık tutacak ve görünmeyen olanı bir nevi görünür kılmak için bir araç niteliği taşıyacaktır. Sergi, fiziksel olarak tehlike altında olan bu yapının kurtarılması için yapının tarihine, taşıdığı belleğe ve bugününe ışık tutarak tanıtmayı ve gelecekte yapılacak çalışmalara bir nevi yol açmayı ve bir tartışma platform sunmayı hedeflemektedir. İstanbul Ekümenik Rum Patrikhanesi himayesinde olacak olan sergi aynı zamanda "Hafıza Okulu" başlıklı 5. İstanbul Tasarım Bienalinin paralel etkinliği olarak gerçekleşecektir. Küratörlüğünü Fulya Erdemci'nin gerçekleştireceği sergide beş sanatçının Büyükada Rum Yetimhanesinden esinle sergiye özel olarak üretecekleri eserlerin yanı sıra, arşiv çalışmaları sonucu kullanılacak olan çeşitli görsel ve yazılı doküman ve sözel tarih çalışmasıyla tanıklıklara yer verilecektir. Sergi süresince çeşitli mimarlık atölyeleri, konuşma serileri düzenlenecektir.

Crédit : Ziya Tacir

Büyükada Rum Yetimhanesine genel bakış:

Büyükada Rum Yetimhanesi, 1898 yılında Saray Mimarı ve İstanbul'da Mektebi Tıbbiye-i Şahane, Osmanlı Bankası, Pera Palas gibi önemli yapılara imzasını atmış bir Levanten, Sanayi-i Nefise'nin mimarı ve Mimarlık Bölümü kurucusu ve yöneticisi Alexandre Vallaury tarafından "Prinkipo Palace" adıyla lüks bir otel olarak tasarlanmıştır.

Vallaury'nin İstanbullu Levanten kimliği dönemin eklektik mimari ile yerel mimariyi yeniden yorumlayan tarzı, diğer yapıtlarında olduğu gibi Prinkipo Palace'ın da mek nsal kurgusunda yerel mimariye referansların açıkça görülmesine olanak vermiştir.

Yetimhane binası, farklı kaynaklarda dünyanın en büyük ahşap binası veya ikinci yapısı olarak geçmektedir. 26,000 metrekarelik arazisiyle ormanlık bir alanın içine yerleştirilmiştir. Yan bölümleri 6, diğer bölümleri 5 katlı ve 206 odalı bu dev yapının Büyükada'da yapılış amacının, Avrupa'yı İstanbul'a bağlayan, sınırlar ötesi bir ulaşım ağı olan "Orient Express"ın yolcularının beklentilerine cevap vermek, final noktasında yer alan İstanbul'un ihtişamını göstermek olduğu tahmin edilebilir

Ancak siyasal ortamdaki istikrarsızlıklar şehirdeki gelişmeleri sarsıntıya uğratır. "Prinkipo Palace" inşa edildikten sonra otel olarak işletmesi mümkün olmadığı için 1902'de İstanbullu bir hayırsever olan Eleni Zarifi tarafından 3700 altına Wagon-Lits şirketinden satın alınarak, yetimhane olarak kullanılmak üzere Patrikhane'ye bağışlanır. 21 Mayıs 1903'teki açılışına bu girişime kendisi de bağış yaparak katkıda bulunan dönemin padişahı 2. Abdülhamit de, Patrik 3. Yoakim ile birlikte katılır. Osmanlı'yı Avrupa ile "bütünleşmek" yolunda yürüttükleri politikada demiryolundan da yararlanmak düşleri yarım kalacaktır.

İstanbul'dan ve Anadolu'nun her yerinden gelen çocuklar için çatı olan yapının, 6/7 Eylül Olayları ve 64 yılında şehirdeki Rum nüfusun büyük bir bölümünün sınır dışı edilmesi ile öğrencileri azalmaya başlar. Mülkiyeti 1964 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne devredilir. Öğrenciler Aya Nikola Manastırı'na nakledilir. 1977'de ise fiilen kapatılır. Bina, bir yetimhane olarak kuruluşundan, kapatılana dek yaklaşık 6000 kadar öğrenciye bir yaşam ve eğitim alanı olur. Edebiyat, coğrafya, tarih gibi derslerin yanında, bir sanat ve meslek okulu olarak da eğitimin farklı alanlarında faaliyet gösterir. Buradan yetişen çocuklar bu sebeplerle piyasada kendilerine iş bulacak kadar çeşitli meslekler öğrenirler. Tüm bu açılardan da önemli bir hafıza mekânı olan yapı, ne yazık ki boşaltılıp, kapatılmasıyla birlikte ıssız ve işlevsiz kalır. O tarihlerden itibaren hiç bir bakım, onarım gerçekleştirilemez.

2007 yılındaki başvurunun karara bağlanması ile 2010 yılında Rum Patrikhanesi'ne iade edilir. Ancak sahiplerine iade edilmiş olsa da, mülkiyete ilişkin çözümsüzlüklerin yarım asır boyunca sürmüş olması nedeniyle bu önemli kültür mirası, geçen süre içinde büyük hasarlar almıştır. 2018 yılında Europa-Nostra tarafından "En Çok Tehlike Altındaki 7 Kültürel Mirası" arasında gösterilen Yetimhane binası korunması ve yeniden işlevlendirilmesi Büyükada'nın ve İstanbul'un kaybettiği önemli bir değerlerini geri kazanmasına vesile olabilecektir.